

Konkurences padome

Konkurences padomes prioritārie uzdevumi 2023. gadā

2023. gads Konkurences padomē ir pirmais darbības gads neatkarīgas iestādes statusā, nostiprinot jau esošos resursus un attīstot tehnoloģiskos izmeklēšanas rīkus, nodrošinot efektīvāku konkurences pārkāpumu izmeklēšanu. Konkurences padome turpinās darboties trijos līdz šim definētajos pamatvirzienos:

1. Būtisku konkurences ierobežojumu un tirgus kropļojumu atklāšana un novēršana, kā arī tirgus koncentrācijas nelabvēlīgas ietekmes nepieļaušana.
2. Konkurences padomes kapacitātes stiprināšana un izaugsme.
3. Nozares dalībnieku un publisko personu izpratnes par brīvu un godīgu konkurenci veicināšana, konkurences politikas un kultūras veidošana nacionālā un starptautiskā līmenī.

Atbilstīgi minētajiem darbības virzieniem, 2023. gadam Konkurences padome ir izvirzījusi vairākus prioritāros uzdevumus.

1. Godīga konkurence publiskajos iepirkumos

Kā norāda 2022. gadā veiktās sabiedriskās domas aptaujas dati un Konkurences padomes prakse, Latvijā konkurences jomā ir divas būtiskas problēmas – aizliegtas vienošanās jeb kartelji iepirkumos un publisku personu jeb valsts un pašvaldību radīti konkurences kropļojumi, kas rada nevienlīdzīgus konkurences apstākļus, diskriminē vai izstumj uzņēmējus no tirgus.

Konkurences padome 2023. gadā vērsīsies pret smagākajiem konkurences tiesību pārkāpumiem publiskajos iepirkumos dažādās nozarēs ar nozīmīgu ietekmi uz tautsaimniecību, tostarp turpinot un noslēdzot 2022. gadā uzsāktās lietu izpēti.

2023. gadā Konkurences padome būtiskus resursus veltīs arī preventīvai konkurences kropļojumu novēršanai publiskajos iepirkumos. 1. janvārī spēkā stājās grozījumi Publisko iepirkumu likumā, kad paredz Konkurences padomei pienākumu sniegt atbalstu publisko iepirkumu rīkotājiem atpazīt karteljvienošanās pazīmes saņemtajos iepirkuma pretendenta pieteikumos. Ja pasūtītājam būs aizdomas par pretendentu aizliegtu vienošanos un vienlaikus par šo gadījumu pasūtītājs būs konsultējies ar Konkurences padomi un apstiprinājis savas aizdomas, tad iepirkumu organizētājs varēs pieņemt lēmumu par pretendenta izslēgšanu no dalības konkrētajā iepirkumā, tādējādi jau laikus novēršot negatīvās aizliegtu vienošanās sekas.

2. Valsts un pašvaldību iesaiste tirgū un neitralitātes principa ievērošana

Būtiskus resursus Konkurences padome veltīs publisku personu – valsts un pašvaldību - uzraudzībai, kas ir īpaši aktuāls jautājums Konkurences padomes dienaskārtībā kopš 2020. gada, kad spēkā stājās grozījumi Konkurences likumā, kas sniedza iestādei plašākas pilnvaras vērsties pret publisku personu radītiem konkurences kropļojumiem. Konkurences padome turpinās neitralitātes pārkāpumu

novēršanai izmantot pārrunu procedūru, kas nodrošina nekavējošu rīcības maiņu un tūlītējus ieguvumus sabiedrībai. Vienlaikus Konkurences padome nevairīsies arī piemērot naudas sodus, ja publiskas personas izvēlēties nemainīt rīcību, kas kropļo godīgu konkurenci.

Lai izglītotu publiskas personas un sniegtu tām ieteikumus darbībai tirgū, Konkurences padome veidos apkopojumus sektoru vai nozaru griezumā, akcentējot būtiskākos secinājumus un problēmjautājumus, kas izriet no iestādes atzinumiem par publisku personu līdzdalību kapitālsabiedrībās un iesaisti dažādos tirgos, piemēram, 2023. gadā plānots sagatavot apkopojumu par publisku personu iesaisti namu apsaimniekošanas un atkritumu apsaimniekošanas jomā.

3. Negodīgas tirdzniecības prakses, digitālo tirgu un citu tirgu ar būtisku ietekmi tautsaimniecībā uzraudzība

2023. gadā Konkurences padome plāno uzraudzīt tirgus ar būtisku ietekmi tautsaimniecībā un tirgus, kuros notiek strauja attīstība vai tiek ieviestas inovācijas, piemēram, digitālajiem tirgiem. Pērn Eiropas Savienības līmenī ar Digitālo tirgu aktu (DMA) tika pieņemti jauni noteikumi godīgai un konkurētspējīgai digitālajai nozarei. Jaunie noteikumi regulē un ierobežo lielo digitālo platformu darbību, nodrošinot godīgas konkurences noteikumus attiecībā ar lietotājiem un patērētājiem. Jau 2022. gadā KP būtiskus resursus veltīja, lai piedalītos Eiropas Komisijas Digitālā tirgu akta darba grupā, tāpat turpmākajā periodā ir sagaidāma sistemātiska sadarbība, t.sk. informācijas apmaiņa par iespējamām pārkāpumiem ar Eiropas Komisiju un dalībvalstu konkurences iestādēm.

Vienlaikus iestāde pastiprināti pievērsīs uzmanību konkurences apstākļiem tirdzniecības jomā. 2023. gadā iestādē ir izveidota atsevišķa Negodīgas tirdzniecības prakses novēršanas nodaļa, kuras viens no uzdevumiem būs aktīvi izglītot tirgus dalībniekus par Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likumu un preventīvi novērst negodīgas prakses izpausmes pārtikas piegādes ķēdē.

4. IT kapacitātes attīstība efektīvākai konkurences pārkāpumu izmeklēšanai

Viens no iestādes mērķiem ir nodrošināt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2019/1/ES jeb t.s. "ECN+ direktīvas" piemērošanu, lai ilgtermiņā preventīvi novērstu un efektīvi izmeklētu konkurences tiesību pārkāpumus.

Stiprinot iestādes IT tehnisko un tehnoloģisko kapacitāti, lai nodrošinātu efektīvāku konkurences pārkāpumu izmeklēšanu, 2023. gadā tiks pabeigts darbs pie IT laboratorija izveidošanas iegūto e-pierādījumu apstrādei un tiks nodrošināta darbinieku apmācība darbam ar modernāko IT tehnisko aprīkojumu elektronisko pierādījumu iegūšanai un apstrādei. 2023. gadā īpaša uzmanība tiks veltīta automatizēta karteļu skrīninga rīka izstrādei, pielietojot mākslīgā intelekta sniegtās priekšrocības pārkāpumu atklāšanā. Tāpat iestāde turpinās virzību uz vienotas e-lietas ieviešanu ērtākai izmeklēto lietu vešanai, tostarp atvieglojot arī lietas dalību tiesību izmantošanu izmeklēšanas laikā.

5. Efektīva konkurences kultūras veidošana Latvijas tautsaimniecības interesēs

Lai uzņēmēji un publiskas personas izprastu ieguvumus no godīgas un brīvas konkurences, Konkurences padomei nepieciešams īstenot plašas komunikācijas

aktivitātes kā nacionālajā līmenī, tā starptautiskajā vidē, mudinot rīkoties godprātīgi.

Konkurences padome tirgus dalībnieku izglītošanu par godīgu konkurenci ir definējusi kā vienu no iestādes galvenajām prioritātēm, tāpēc 2023. gadā Konkurences padome turpinās aktīvu tirgus dalībnieku izglītošanu, organizējot seminārus, vebinārus un konsultācijas.

Vienlaikus mazāk nozīmīgu pārkāpumu gadījumā tirgus dalībniekus brīdinās un izglītīs, izmantojot "Konsultē vispirms" principu. Aicinot uzņēmējus un publiskas personas pašiem kontrolēt savu rīcību un līdzdarboties konkurences pārkāpumu novēršanā, Konkurences padome turpinās attīstīt jaunus un pilnveidot jau esošos pašnovērtējuma rīkus, t.sk. izstrādās pašnovērtējuma rīku par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, turpinās iesāktu darbu pie digitālā apvienošanās ziņojuma iesniegšanas rīka izstrādes, kas paredzēts uzņēmējiem, kuriem nepieciešams saņemt Konkurences padomes atļauju par īstenotu apvienošanu.

Lai iepazītos un apmainītos ar labāko konkurences tiesību ekspertu pieredzi konkurences uzraudzībā un konkurences kultūras veidošanā, Konkurences padome pastiprināti pievērsīsies sadarbībai ar citām konkurenci uzraugošajām iestādēm un organizācijām pasaulē, pārņemot labo praksi Latvijā, kā arī stiprinās sadarbību ar nacionāla līmeņa uzraugošajām iestādēm konkurences ierobežojumu atklāšanā un izmeklēšanā.